Mokřady z.s.
Popice 79, 586 01 Jihlava, IČO 22763198
www.mokrady.wbs.cz

ZÁVĚREČNÁ ZPRÁVA

z činnosti spolku Mokřady z.s.

v roce 2020

Jaromír Maštera

prosinec 2020

Činnost spolku Mokřady a jeho členů byla v roce 2020 ***finančně podpořena*** *z dotačních programů Program péče o krajinu (MŽP), program Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny (POPFK), Ochrana biodiverzity (ČSOP, MŽP a Lesy ČR s.p.), Rozvoj pozemkových spolků (ČSOP, MŽP), od Kraje Vysočina, Olomouckého kraje, AOPK ČR, a z darů od několika dalších soukromých dárců a společností Svoboda & Williams a Accolade. Děkujeme!*

Děkujeme též všem vlastníkům pozemků, kteří nám ***umožnili realizaci opatření*** *na svých pozemcích v roce 2020 – jmenovitě jde o města Jihlava a Rokycany, městyse Kamenice u Jihlavy a Křižanov, obce Lavičky, Pozdeň, Hodice, Nadějov, Kostelní Myslová, Kouty u Poděbrad, Dolany a Pavlov (u Stonařova), Státní pozemkový úřad, Český svaz ochránců přírody, Královskou kanonii premonstrátů na Strahově a dále o minimálně 15 soukromých vlastníků pozemků.*

Za dobrou ***spolupráci děkujeme*** *zejména Pobočce ČSO na Vysočině, ZOO Jihlava, Gymnáziu Ad Fontes Jihlava, ZŠ Otokara Březiny v Jihlavě, skupině go-offroad, ČSOP Jihlava, ČSOP Náměšťské rybníky, městu Jihlava, obci Pavlov, obci Lavičky, obci Hodice, spolku Jihlava-Pístov, ZŠ a MŠ Dušejov, ZŠ a MŠ Kamenice, spolku Naše příroda a organizaci Save the Frogs!.*

Viz též: http://mokrady.wbs.cz/Spolupracujeme.html

Foto na titulní straně:
Pohled do pramenného oka v mokřadu u Dolního Bradla. Foto J. Maštera

Fotografie ve zprávě:
členové a spolupracovníci spolku Mokřady z.s.

Výroční zpráva spolku Mokřady z.s. 2020

Mgr. Jaromír Maštera

Jihlava, prosinec 2020

OBSAH:

1. ÚVOD # 5

2. PŘEHLED ČINNOSTI V ROCE 2020 # 5

2.1 Záchranné transfery obojživelníků # 5
2.2 Průzkumy a kontroly lokalit # 6
2.3 Jednání s vlastníky, úřady a odborníky # 8
2.4 Akce pro veřejnost a přednášky # 8
2.5 Účast v soutěži Adapterra Awards # 10
2.6 Informační panely a zpřístupnění lokalit # 10
2.7 Internetové stránky a publikace # 11
2.8 Praktická péče o mokřady a rybníky # 12
2.8.1 Rančířovský Okrouhlík # 13
2.8.2 Březina # 14
2.8.3 Lesnovské mokřady # 14
2.8.4 Pístovské mokřady # 16
2.8.5 Hulišťata # 17
2.8.6 Mokřady v Řehořově # 17
2.8.7 Hliniště # 18
2.8.8 VVP Rokycany # 19
2.8.9 Na hádkách # 20
2.8.10 Ústrašínské mokřady # 20
2.8.11 Hosovské rybníčky # 22
2.8.12 Vílanecká střelnice # 23
2.8.13 Vílanecké rašeliniště # 24
2.8.14 Loučský potok # 25
2.8.15 Pod Lyžařem # 25
2.8.16 V Seči # 26
2.8.17 Olšinský rybník # 26
2.8.18 Žleby (Pastouška) # 27
2.8.19 Nadějovské nivy # 28
2.8.20 Zoulinky # 28
2.8.21 Obůrka # 29
2.8.22 Mukařka # 29
2.8.23 Lesní tůně u Popic # 30
2.8.24 Lesní tůně na Lesnově # 31
2.8.25 Proutnice # 32
2.8.26 Zlaté a Černé jezero # 32
2.8.27 Pod větrným kopcem # 33
2.8.28 Ochoz # 34
2.8.29 Mokřady u Hřešic # 34

2.8.30 Popický rybník # 35
2.8.31 Dolní Bradlo # 36
2.8.32 Brejlovský rybník # 36
2.8.33 Mokřadní učebny Kalvárie a Skalka # 37
2.8.34 Smrčkovské rybníky # 37
2.8.35 Skelná huť # 38
2.8.36 Mokřad u Krátké Vsi # 38
2.8.37 Tůně na Březinách # 39
2.8.38 Tůň u Plačkova # 39
2.8.39 Vlčí jámy # 40
2.8.40 Huntov # 41
2.8.41 Mokřad u Kameničky # 42
2.8.42 Tůň v Kožlí # 42
2.8.43 Rašeliniště Kaliště # 43

3. VÝSLEDKY PRÁCE 2020 # 44

4. VÝHLED NA DALŠÍ ROKY # 58

1. ÚVOD

Spolek Mokřady z.s. (dále jen „Mokřady“) měl i v devátém roce své existence bohatou činnost. Spolek Mokřady organizoval a prováděl záchranné transfery obojživelníků, prováděl a organizoval průzkumy a kontroly svých lokalit, jednal s vlastníky, úřady a odborníky, realizoval několik přednášek a akcí pro veřejnost, provozoval internetové stránky s osvětovou funkcí, vytvořil 2 nové informační panely a staral se o ty z předchozích let, zpřístupnil lokality pro veřejnost a prováděl péči o řadu mokřadních lokalit (včetně rybníků), prostřednictvím svého pozemkového spolku. Celkem bylo letos na 44 zájmových lokalitách odpracováno nejméně 1 920 hodin a na realizaci se podílelo minimálně 50 osob (členové, spolupracující organizace, školy a osoby, dobrovolníci, veřejnost). Spolek Mokřady měl na konci roku 2020 dvacet šest členů.

2. PŘEHLED ČINNOSTI V ROCE 2020

2.1 Záchranné transfery a migrace obojživelníků

V roce 2020 jsme opět organizovali a realizovali záchranné transfery obojživelníků u rybníka Sviták a zajišťovali migraci obojživelníků u Jarošovského Kacíře u Myslibořic.

Záchranné transfery u Svitáku

Záchranné transfery obojživelníků u rybníka Sviták u Dušejova probíhaly v roce 2020 opět za spolupráce z.s. Mokřady, ZŠ a MŠ Dušejov, ČSOP Jihlava a místních dobrovolníků. Transfery byly finančně podpořeny ČSOP a MŽP v rámci programu Ochrana biodiverzity.
Instalaci dočasných zábran s odchytovými nádobami prováděli členové Mokřadů, ČSOP Jihlava a několik místních dobrovolníků, vlastní záchranné transfery pak prováděli členové Mokřadů, další dobrovolníci a učitelé ze ZŠ a MŠ Dušejov (děti se bohužel do transferů kvůli vládním omezením nemohly zapojit). V roce 2020 bylo přeneseno 1200 jedinců čtyř druhů obojživelníků, opět převážně ropuchy obecné a blatnice skvrnité.

Obr. 1: Část blatnic skvrnitých, zachraňovaných u Svitáku (duben 2020)

Zajištění migrace obojživelníků u Jarošovského Kacíře

V lokalitě Jarošovský Kacíř u Myslibořic se připravují trvalé zábrany (ve fázi projektu). Letos jsme zde opět instalovali naváděcí zábrany do propustku, bez záchranných přenosů. Práce byly finančně podpořeny Krajem Vysočina.

Obr. 2: Poslední úpravy instalovaných naváděcích zábran u Jarošovského Kacíře (březen 2020)

2.2 Průzkumy a kontroly lokalit

Členové spolku Mokřady provádějí a organizují průzkumy lokalit každoročně ve třech úrovních. Jde o prvotní průzkumy lokalit, kde lokalitu hodnotí s ohledem na její význam a lokalizaci opatření, provádějí mj. fotodokumentaci a zkušební výkopy rýčem v případě plánování tůní. Dále jde o průzkumy a kontroly lokalit, kde provádějí namátkově v průběhu roku na starších i nových lokalitách sledování různých skupin organismů a pak také o namátkové průzkumy, které provádějí v průběhu vlastních managementových opatření.

Nejdůležitějšími průzkumy jsou pak botanické a zooologické před zahájením péče na lokalitách a průzkumy po 5 a více letech od realizace. V roce 2020 byly prováděny průzkumy na osmnácti lokalitách, konkrétně šlo o průzkumy rostlin (Jan Oulehla, Tomáš Berka), motýlů (Ivo Dvořák), obojživelníků a plazů (Jaromír Maštera, Jan Dvořák, Richard Kabelka), ptáků (Tibor Neskromnik), sociálních blanokřídlých (Klára a Pavel Bezděčkovi), vážek a vodních brouků (Petr Hesoun, Richard Kabelka). Průzkumy proběhly v lokalitách Lesnovské mokřady, Dolní Bradlo, Žleby, Nadějovské nivy, U Měšína, Hulišťata, Ochoz, Vlčí jámy, Krátká Ves, Plačkov, V lomech, Pokojov, Pařezný rybník, Skorkovské mokřady, u Měřína, Rendlíček, Březiny a Brejlovský rybník.

Biologické průzkumy byly finančně z části podpořeny ČSOP a MŽP v rámci programu Ochrana biodiverzity, zčásti jsme je hradili z vlastních zdrojů členů spolku. Všechny prvotní a průběžné namátkové průzkumy pak provádíme zcela bez dotačních příspěvků.

Obr. 3: Prvotní obhlídka lokality vhodné k vyhloubení menších tůní (únor 2020)

Obr. 4: Z průzkumu vážek v lokalitě Ochoz (červenec 2020)

2.3 Jednání s vlastníky, úřady a odborníky

Tak jako v předchozích letech jsme jednali v průběhu roku 2020 s různými vlastníky, úřady a odborníky. Jednání probíhala písemnou formou (převážná většina), osobními kontakty a společnými jednáními v terénu. S žádostmi o souhlasy s realizací opatření a dlouhodobějšími dohodami o užívání (výpůjčky, nájmy atd.) oslovujeme obce, města, stát i soukromé vlastníky. Tato významná činnost je prováděna členy Mokřadů téměř vždy zdarma, na vlastní náklady. Jen menší část aktivit byla podpořena v rámci programu ČSOP na podporu rozvoje pozemkových spolků.

Obr. 5: Jednání o návrhu potřebných úprav vodního režimu na Vílaneckém rašeliništi (únor 2020)

2.4 Akce pro veřejnost a přednášky

V roce 2020 nebylo možné kvůli vládním omezením uspořádat žádnou z našich tradičních akcí pro veřejnost. Proběhlo tak jen několik letních exkurzí pro skupinky z řad veřejnosti, zajistili jsme jednu přednášku a bagrování pro veřejnost na offroadové akci. V létě jsme zajišťovali program a práci pro dvě skupinky dobrovolníků.

Následuje přehled akcí, kterých bylo celkem šest:

červen 2020

- exkurze s ukázkami obojživelníků na Lesnovské mokřady pro skupinku lidí z řad veřejnosti (8 účastníků)
- přednáška Jaromíra Maštery o mokřadech v Předklášteří pro Hnutí Brontosaurus (25 účastníků)

červenec 2020

- exkurze s ukázkami obojživelníků na Lesnovské mokřady pro 2 skupinky lidí z řad veřejnosti (10 a 5 účastníků)

srpen 2020

- dobrovolnická akce ve spolupráci s Diakonií ČCE s exkurzí a pracemi na lokalitách Rančířovský Okrouhlík, Žleby a Popice les (20 účastníků)

- dobrovolnická akce ve spolupráci s Diakonií ČCE s exkurzí a pracemi na lokalitách Rančířovský Okrouhlík, Žleby a Dolní Bradlo (15 účastníků)

září 2020

- bagrování pro veřejnost na offroad akci na Pístovských mokřadech; spolupráce s go-offroad (min. desítky účastníků na našem stanovišti)

Pouze dvě z uvedených akcí pro veřejnost byly částečně nebo úplně finančně podpořeny. Většina akcí byla realizována členy spolku Mokřady zdarma v jejich volném čase a na jejich náklady.

Děkujeme všem co nám pomáhali se zajištěním aktivit na akcích pro veřejnost!

Obr. 6: Ruční obnova lesní tůně u Popic s dobrovolníky od Diakonie (srpen 2020)

Obr. 7: Úklid travní hmoty na Dolním Bradle s dobrovolníky (srpen 2020)

2.5 Účast v soutěži Adapterra Awards

Lokalita Lesnovské mokřady (a zejména projekty na péči o ni – revitalizace vodního režimu, částí rybníků atd.) se dostala do finále soutěže Nadace Partnerství - Adapterra Awards 2020:
https://www.adapterraawards.cz/Databaze/2020/Ozdraveni-vodniho-rezimu-Lesnovske-mokrady

Obr. 8: Zrevitalizovaný potok na Lesnovských mokřadech s péčí o mokřady (červenec 2020)

2.6 Informační panely a zpřístupnění lokalit

V roce 2020 jsme vytvořili a osadili **informační panely** do lokalit Nadějovské nivy a Hulišťata. Informační panely byly finančně podpořeny ČSOP v rámci podpory rozvoje pozemkových spolků. Kosením jsme také **udržovali** přístupové stezky a okolí dalších panelů z předchozích let. Kromě klasických informačních panelů dále umisťujeme na lokalitách také jednoduché informační cedule pro veřejnost formátu A4. Zveme tímto všechny k návštěvě lokalit v naší péči!

Obr. 9: Nově instalovaný informační panel v lokalitě Hulišťata (září 2020)

Obr. 10: Osazování infopanelu o mokřadech a péči o část lokality Nadějovské nivy (září 2020)

2.7 Internetové stránky a publikace

Členové výboru spolku Mokřady provozují internetové stránky **www.mokrady.wbs.cz** a **www.obojzivelnici.wbs.cz**. Stránky spolku obsahují kromě přehledu našich aktivit i různé informace o mokřadech, tůních, jsou zde k dispozici různé prezentace a literatura týkající se mokřadů, ochrany a péče o ně. Stránky obojživelníci ČR se snaží informovat o všem důležitém ohledně této velmi ohrožené skupiny živočichů.

Díky finanční podpoře (daru) od společnosti Svoboda & Williams jsme letos mohli zrealizovat potřebný dotisk publikace Obojživelníci Vysočiny. Tato publikace vyšla poprvé v roce 2017 pod záštitou Pobočky ČSO na Vysočině. V elektronické verzi je první vydání publikace dostupné zde:

https://obojzivelnici.wbs.cz/obojzivelnici_vysociny__2017_.pdf

Obr. 11: Úvodní stránka webu spolku Mokřady z.s.

2.8 Praktická péče o mokřady a rybníky

Spolek Mokřady se ve své činnosti zaměřuje zejména na **zadržení vody v krajině, zlepšování vodního režimu lokalit** a **podporu populací nejohroženějších druhů obojživelníků**, zejména pak kuňky ohnivé, kuňky žlutobřiché, čolka velkého, skokana ostronosého a ropuchy krátkonohé.
V roce 2020 členové spolku Mokřady prováděli opatření na 44 lokalitách – Rančířovský Okrouhlík, Březina, Lesnovské mokřady, Pístovské mokřady, Hulišťata, Mokřady v Řehořově, Hliniště, VVP Rokycany, Na hádkách, Ústrašínské mokřady, Hosovské rybníčky, Vílanecká střelnice, Vílanecké rašeliniště, Loučský potok, Pod Lyžařem, V Seči, Olšinský rybník, Žleby (Pastouška), Nadějovské nivy, Zoulinky, Obůrka, Mukařka, Lesní tůně u Popic, Lesní tůně na Lesnově, Proutnice, Zlaté a Černé jezero, Pohořany, Ochoz, Mokřady u Hřešic, Popický rybník, Dolní Bradlo, Brejlovský rybník, Mokřadní učebny Kalvárie a Skalka, Smrčkovské rybníky, Skelná huť, Mokřady u Krátké Vsi, Březiny u Poličky, Tůň u Plačkova, Vlčí jámy, Huntov, Mokřad u Kameničky, Mokřádek u Kožlí a Rašeliniště Kaliště.

Na deseti lokalitách bylo prováděno pouze kosení, na ostatních šlo o více různých opatření nebo o jiná opatření než kosení. Péče o lokality (managementové zásahy) je v téměř všech případech zaštítěna akreditovaným pozemkovým spolkem Mokřady – 3 z uvedených lokalit byly opečovávány ve spolupráci s jinými spolky a na 6 lokalitách byly zásahy prováděny po dohodě s AOPK, Olomouckým krajem a krajem Vysočina. Celkem bylo na zájmových lokalitách odpracováno v roce 2020 nejméně 1 920 hodin.

Činnost pozemkového spolku Mokřady (péči o mokřady) a jeho členů v roce 2020 finančně podpořilo zejména Ministerstvo životního prostředí prostřednictvím dotačních programů „Program péče o krajinu“ (PPK) a „Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny“ (POPFK), dále ČSOP v rámci podpory rozvoje pozemkových spolků a Ochrany biodiverzity, Kraj Vysočina, Olomoucký Kraj a v menší míře také několik soukromých dárců. Děkujeme! Poměrně velká část prací na lokalitách v roce 2020 byla, podobně jako v minulých letech, prováděna členy spolku Mokřady zdarma, na jejich vlastní náklady.

Opatření na jednotlivých zájmových lokalitách prováděli členové a spolupracovníci našeho spolku, na některých lokalitách i ve spolupráci s veřejností. Všem tímto děkujeme! Děkujeme též majitelům pozemků, kteří nám umožnili realizaci těchto opatření!

Obr. 12: Jedna z mnoha tůní na Pístovských mokřadech, s výskytem mj. rdestu alpského (duben 2020)

2.8.1 **Rančířovský Okrouhlík** (Rančířov)

O mokřady nad Rančířovský Okrouhlíkem se stráme od roku 2009. V roce 2020 jsme zde díky podpoře z Programu péče o krajinu provedli opět mozaikovité kosení na celkové ploše 2 700 m^2 a na vlastní náklady jsme u několika tůní ručně upravili valy a zajílovali průsaky. Vytvořili jsme zde také vhodným uložením zeminy ručně jednu novou mělkou tůň o velikosti cca 20 m^2 a zdarma jsme též provedli menší prořezávku náletových dřevin u starších tůní. Také jsme uklidili klestí z pokácených smrků, které v mokřadu nechali ležet těžaři a také vytrháním zredukovali orobinec v některých tůních.

Obr. 13: Prořezávka náletových dřevin nad Rančířovským Okrouhlíkem (leden 2020)

Obr. 14: Úklid travní hmoty na mokřadech nad Rančířovským Okrouhlíkem (červenec 2020)

2.8.2 **Březina** (Dudín)

V lokalitě Březina jsme zahájili péči o části mokřadů v roce 2019. Za podpory Programu péče o krajinu a ve spolupráci s ČSOP Jihlava jsme zde v roce 2020 vybagrovali jednu novou tůň o velikosti 80 m^2 a u některých tůní z loňského roku jsme mírně upravili poškozené zemní valy.

Obr. 15: Hloubení nové tůně pod Rybníkem Březina (listopad 2020)

2.8.3 **Lesnovské mokřady** (Bedřichov u Jihlavy)

O Lesnovské mokřady pečujeme od roku 2013 (Kulatina a mokřady), resp. 2016 (Luční rybník a mokřady). V roce 2020 jsme za podpory programu Ochrana biodiverzity (ČSOP) mozaikovitě pokosili opět velkou část mokřadů o celkové výměře 5 900 m^2. Zdarma, na vlastní náklady členů spolku jsme pak provedli opravu průsaků rybníka Kulatina (díry od hryzců a krtků), drobnou úpravu poškozených částí koryta Stříbrného potoka od harvestoru a domodelování dalších částí, a pomístně jsme zredukovali část porostů orobince v tůních nad Kulatinou. V suché části nad Kulatinou jsme přerušením meliorace vytvořili novou mělkou tůň a upravili valy dvou starších tůní. Na podzim jsme provedli výlov rybníka Kulatina (je zde nízká rybí obsádka), který bude v roce 2021 letněn.

Obr. 16: Čerstvě vyhloubená nová mělká tůň v mokřadu nad Kulatinou (říjen 2020)

Obr. 17: Úklid pokosené hmoty na mokřadu nad Kulatinou (červenec 2020)

Obr. 18: Pomístní úpravy korýtka Stříbrného potoka, „osvobozeného“ v roce 2017 (říjen 2020)

2.8.4 **Pístovské mokřady** (Pístov u Jihlavy)

Na Pístovských mokřadech provádíme péči od roku 2008. Za podpory Programu péče o krajinu jsme zde v roce 2020 mozaikovitě pokosili mokřady na celkové ploše 2 900 m^2. Dále byly skupinou go-offroad na vlastní náklady prováděny řízené pojezdy offroadů a zdarma jsme udělali menší prořezávky dřevin u několika tůní. Strojně jsme částečně obnovili a rozšířili několik tůní (40, 40, 130 a 110 m^2). Strojně jsme strhli drn na několika menších plochách o celkové výměře cca 800 m^2. Na vlastní náklady jsme také přerušili a vymělčili odvodňovací strouhu vedoucí skrz polovinu lokality. Lokalita je v užívání Pobočky ČSO na Vysočině, spolek Mokřady je kolektivním členem ČSO a o lokalitu se stará.

Obr. 19: Vytyčování cenných ploch, v nichž nebudou na jaře a v létě probíhat pojezdy (březen 2020)

Obr. 20: Oprava a rozšíření jedné z tůní na Pístovských mokřadech (říjen 2020)

2.8.5 **Hulišťata** (Kostelní Myslová)

O lokalitu Hulišťata se členové našeho spolku starají od roku 2009. V letošním roce jsme zde na vlastní náklady mozaikovitě pokosili část mokřadu a do lokality jsme osadili informační panel (ten byl podpořen od ČSOP).

Obr. 21: Mozaikovitě pokosená pískovna v lokalitě Hulišťata (září 2020)

2.8.6 **Mokřady v Řehořově** (Řehořov)

V Řehořově se od roku 2006 staráme o obojživelníky, rozmnožující se v místní požární nádrži. Od roku 2017 též pečujeme o malý mokřad nad rybníkem Pod Vsí. V roce 2020 jsme zde opět za podpory Programu péče o krajinu provedli opakované ruční kosení na ploše 330 m^2.

Obr. 22: Stahování pokosené travní hmoty u tůní v Řehořově (červenec 2020)

2.8.7 **Hliniště** (Pavlov u Stonařova)

O mokřad Hliniště na okraji obce Pavlov pečujeme od roku 2015. Za podpory Programu péče o krajinu a za pomoci obce Pavlov jsme zde v roce 2020 provedli mozaikovité kosení na ploše 1 700 m^2 a částečnou strojní obnovu a rozšíření šesti tůní (190, 90, 30, 50, 30, 70 m^2). Na vlastní náklady jsme udělali potřebné menší prořezávky dřevin a upravili malé části dalších tůní.

Obr. 23: Úklid sena po mozaikovité seči v lokalitě Hliniště (srpen 2020)

Obr. 24: Částečná obnova a rozšíření tůně na okraji mokřadu Hliniště (říjen 2020)

2.8.8 **VVP Rokycany** (Rokycany)

O části bývalého vojenského prostoru u Rokycan se staráme od roku 2016 s cílem podpory ohrožených druhů (zejména obojživelníků). V roce 2020 jsme zde za podpory Programu péče o krajinu (MŽP) prováděli kosení na celkové ploše 2500 m^2, prořezávky náletových dřevin na více menších ploškách (celkem 270 m^2) a strojně jsme zde strhli drn na více plochách o souhrnné velikosti 1300 m^2. V plochách stržení drnu jsme obnovili části dvou větších tůní (80 a 30 m^2) a obnovili a vytvořili zde několik drobných tůněk. V lokalitě také probíhaly řízené pojezdy offroadové techniky a s tím spojené vytyčování, vše na vlastní náklady účastníků pojezdů.

Obr. 25: Obnova části tůně ve VVP Rokycany (září 2020)

Obr. 26: Stržení drnu s tvorbou mělkých tůní ve VVP Rokycany (září 2020)

2.8.9 Na hádkách (Záborná)

Na mokřadu Na hádkách provádíme opatření na podporu ohrožených druhů od roku 2011. V letošním roce jsme zde za podpory programu Ochrana biodiverzity (ČSOP) pokosili malou část mokřadu na ploše 500 m^2 a zdarma provedli ruční úpravy valů některých tůní.

Obr. 27: Úklid travní hmoty v mokřadu Na hádkách (září 2020)

2.8.10 Ústrašínské mokřady (Ústrašín)

Péče o mokřady u Ústrašínského rybníka jsme zahájili v roce 2016. V letošním roce jsme za podpory programu Ochrana biodiverzity (ČSOP) mozaikovitě pokosili mokřad na ploše 900 m^2. Za podpory Programu péče o krajinu (MŽP) jsme zde strojně vyhloubili nové tůně o plochách 100, 240, 160 a 20 m^2 a přerušili jsme kanál, odvodňující tuto část mokřadu.

Obr. 28: Mozaikovitě pokosená plocha u tůní nad Ústrašínským rybníkem (srpen 2020)

Obr. 29: Hloubení tůní pod Ústrašínským rybníkem (září 2020)

Obr. 30: Hloubení tůní u Ústrašína z ptačí perspektivy (září 2020)

2.8.11 **Hosovské rybníčky** (Hosov)

O Hosovské rybníčky soustavně pečujeme od roku 2017 (dříve jsme zde prováděli jen menší opatření). V roce 2020 jsme zde na vlastní náklady prováděli kosení hrází a na podzim jsme slovili horní rybníček (je zde nízká rybí obsádka) - ten bude kvůli velkému množství nahromaděných živin v roce 2021 letněn.

Obr. 31: Kosení hráze dolního Hosovského rybníčku (červen 2020)

Obr. 32: Výlov Horního Hosovského rybníčku (říjen 2020)

2.8.12 Vílanecká střelnice (Vílanec)

O části bývalé tankové střelnice Vílanec pečujeme od roku 2014. Tato lokalita je odlišná oproti jiným v naší péči, nejsou to totiž typické mokřady. Mokřadů je na střelnici sice dost, ale většina plochy v naší péči jsou suchomilná stanoviště. V roce 2020 jsme zde strojně strhli drn (třtina apod.) na celkové ploše 1500 m^2, mozaikovitě jsme pokosili plochu 2500 m^2, a opravili průsaky tůně z roku 2014. Realizace většiny opatření byla podpořena z Programu péče o krajinu (MŽP).

Obr. 33: Ruční kosení suchomilných ploch na Vílanecké střelnici (červenec 2020)

Obr. 34: Stržení drnu na degradovaných plochách Vílanecké střelnice (říjen 2020)

2.8.13 **Vílanecké rašeliniště** (Vílanec)

V okrajové odvodněné části PR Vílanecká rašeliniště jsme v roce 2020 realizovali opatření na obnovu vodního režimu, spočívající v úpravě a zrušení dvou melioračních soustav. Záměr byl finančně podpořen Krajem Vysočina.

Obr. 35: Výkop melioračního hlavníku na Vílaneckém rašeliništi (říjen 2020)

Obr. 36: Úprava terénu po úpravě meliorace – již je patrná voda na povrchu (říjen 2020)

2.8.14 Loučský potok (Loučky u Jihlavy)

Na převážně odvodněném mokřadu poblíž Louček jsme realizovali první opatření v letošním roce. Za podpory Programu péče o krajinu (MŽP) jsme zde vyhloubili tři tůně o velikostech 295, 60 a 20 m^2. V souvislosti s realizací tůní byly upraveny meliorace a obnoven byl povrchový odtok přes mokřad a jeho zavodnění.

Obr. 37: Hloubení největší tůně v lokalitě Loučský potok (říjen 2020)

2.8.15 Pod Lyžařem (Hybrálec)

Tůň pod Lyžařem jsme zrevitalizovali v roce 2013. V roce 2020 jsme zde na vlastní náklady provedli drobné opravy na zemním valu – doplnění kamenů do odtoku.

Obr. 38: Oprava valu tůně pod Lyžařem (květen 2020)

2.8.16 V Seči (Jersín)

O dolní rybník v lokalitě V Seči pečujeme od roku 2015. V letošním roce jsme zajišťovali na vlastní náklady kosení hráze, menší opravy poškozené hráze od bobra (doplnění kamenů do děr), drobnou opravu čela výpusti a na podzim výlov rybníka - ve spolupráci s rybáři.

Obr. 39: Kosení hráze rybníka V Seči dolní (květen 2020)

2.8.17 Olšinský rybník (Rudolec)

U Olšinského rybníka v PP Rybníky u Rudolce jsme v roce 2016 vyhloubili tři tůně a pečujeme o jejich okolí. V roce 2020 jsme za podpory kraje Vysočina okolí tůní (plocha cca 1200 m^2) pokosili.

Obr. 40: Úklid pokosené hmoty u jedné z tůní u Olšinského rybníka (srpen 2020)

2.8.18 Žleby – Pastouška (Pístov u Jihlavy)

O lokalitu Žleby pečujeme od roku 2012. V letošním roce jsme zde za podpory Programu péče o krajinu (MŽP) strojně vyhloubili novou tůň 60 m^2, obnovili a rozšířili tůně o velikostech 40, 80, 50 a 15 m^2 a mírně upravili několik dalších tůní a odvodňovacích struh. Na vlastní náklady jsme provedli potřebnou prořezávky náletových dřevin a za podpory programu Ochrana biodiverzity (ČSOP) jsme pokosili luční plochy na mokřadu v rozsahu cca 1300 m^2. S dobrovolníky z Diakonie jsme ručně vyhloubili drobnou tůň a pomohli tím zpomalit odtok odvodňovací strouhou.

Obr. 41: Ruční hloubení tůně v lokalitě Žleby, za účelem zpomalení odtoku (srpen 2020)

Obr. 42: Hloubení nové tůně na okraji lokality Žleby (říjen 2020)

2.8.19 **Nadějovské nivy** (Nadějov)

O mokřad pod Obecním rybníkem u Nadějova pečujeme od roku 2012. V letošním roce jsme zde na vlastní náklady kosili přístupy do mokřadu a za podpory programu Ochrana biodiverzity (ČSOP) jsme do lokality osadili informační panel.

Obr. 43: Pokosená část hráze velké tůně a nový informační panel u Nadějova (září 2020)

2.8.20 **Zoulinky** (Myslibor)

O mokřad na Zoulinkách pečujeme od roku 2015. V roce 2020 jsme zde za podpory Kraje Vysočina provedli mozaikovité kosení na celkové ploše 1000 m^2 a zdarma drobné opravy valů tůní.

Obr. 44: Mozaikovité kosení mokřadu v lokalitě Zoulinky (srpen 2020)

2.8.21 **Obůrka** (Hrutov)

U rybníka Obůrka pečujeme o malou část mokřadů ve prospěch kuňky a dalších obojživelníků od roku 2013. Za podpory programu Ochrana biodiverzity (ČSOP) jsme zde letos mozaikovitě pokosili plochu cca 500 m^2 a hráběmi jsme vyhrabali odumřelou organickou hmotu z některých tůní.

Obr. 45: Stahování pokosené hmoty z mokřadu u Obůrky (podzim 2020)

2.8.22 **Mukařka** (Batelov)

O mokřad v lokalitě Mukařka se staráme od roku 2014. V letošním roce jsme zde na vlastní náklady a za podpory programu Ochrana biodiverzity vytvořili speciální zimoviště (plazník), ručně přerušili jeden z odvodňovacích kanálů, zasadili několik ovocných dřevin (staré odrůdy) a mozaikovitě pokosili louku na ploše 1000 m^2.

Obr. 46: Základ speciálního zimoviště a líhniště pro obojživelníky a plazy (květen 2020)

2.8.23 **Lesní tůně u Popic** (Popice u Jihlavy)

Nedaleko Popic v lesním komplexu jsme v roce 2020 za podpory Programu péče o krajinu (MŽP) obnovili dvě staré zazemněné a poškozené lesní tůně na plochách 200 a 60 m^2. Menší z tůní byla obnovena téměř celá a ručně, za pomoci dobrovolníků od Diakonie (absence přístupu, hustý lesní porost). Větší tůň jsme obnovili strojně, a její část byla ponechána bez zásahů.

Obr. 47: Dokončování obnovy malé lesní tůně u Popic (srpen 2020)

Obr. 48: Strojní částečná obnova větší lesní tůně u Popic (říjen 2020)

2.8.24 Lesní tůně na Lesnově (Bedřichov u Jihlavy)

V lesích nedaleko lokality Lesnovské mokřady jsme v roce 2020 za podpory Programu péče o krajinu (MŽP) strojně částečně obnovili tůně v plochách historických zaniklých rybníků – výměry zásahů byly 100, 290 a 200 m^2. Dvě tůně o plochách 130 a 20 m^2 jsme pak vyhloubili nově. U některých tůní jsme museli provést menší prořezávku dřevin.

Obr. 49: Obnova velké lesní tůně na Lesnově – cenná centrální část je ponechána bez zásahů (říjen 2020)

Obr. 50: Obnovný zásah v ploše zaniklého malého lesního rybníka na Lesnově (říjen 2020)

2.8.25 **Proutnice** (Kouty u Poděbrad)

Za finanční podpory z Programu péče o krajinu jsme (MŽP) v roce 2020 strojně částečně obnovili tůň v lokalitě Proutnice na ploše 250 m^2.

Obr. 51: Částečná obnova a oprava tůně v lokalitě Proutnice (listopad 2020)

2.8.26 **Zlaté a Černé jezero** (Zlaté Hory)

U Zlatých Hor jsme za podpory od Olomouckého kraje strojně obnovili 7 tůní v lokalitě Zlaté jezero (cca 6-30 m^2) a dvě tůně v lokalitě Černé jezero (20 a 15 m^2). Logisticky i terénem poměrně náročná akce byla prováděna zejména na podporu čolka karpatského a kuněk.

Obr. 52: Obnova části tůně v lokalitě Černé jezero (říjen 2020)

Obr. 53: Částečná obnova jedné z tůní v lokalitě Zlaté jezero (říjen 2020)

2.8.27 Pod větrným kopcem (Pohořany)

Na mokřadu pod Větrným kopcem nedaleko Pohořan na Olomoucku jsme za podpory Programu péče o krajinu (MŽP) strojně vyhloubili pět tůní o velikostech 150, 80, 45, 40 a 30 m^2 a část mokřadu jsme v spolupráci s obcí Dolany pokosili - na ploše 1200 m^2.

Obr. 54: Hloubení největší z tůní pod Větrným kopcem u Pohořan (říjen 2020)

2.8.28 **Ochoz** (Olší nad Oslavou)

O mokřad pod Ochozem pečujeme od roku 2012. V letošním roce jsme zde za podpory Programu péče o krajinu (MŽP) mozaikovitě pokosili louky na ploše 3500 m^2 a pokračovali jsme v mechanické likvidaci (vyrývání, kosení) invazního bolševníku velkolepého na ploše cca 400 m^2.

Obr. 55: Mozaikovité kosení v mokřadu pod Ochozem (červenec 2020)

2.8.29 **Mokřady u Hřešic – U Brůdku a Bakovský potok** (Hřešice)

O mokřady v nivě Bakovského potoka u Hřešic pečujeme od roku 2015, o mokřady U Brůdku od roku 2018. V letošním roce jsme v obou lokalitách za podpory Programu péče o krajinu (MŽP) dvakrát (dvě seče) mozaikovitě pokosili mokřady u tůní na celkové ploše 3 800 m^2.

Obr. 56: Největší z tůní v lokalitě U Brůdku u Hřešic (červen 2020)

2.8.30 **Popický rybník** (Popice u Jihlavy)

Na mokřadech u Popického rybníka probíhá naše péče již od roku 2010. V roce 2020 jsme zde za podpory Programu péče o krajinu (MŽP) mozaikovitě pokosili louky na celkové ploše 2 900 m^2., provedli menší prořezávky dřevin, strojně vyhloubili sedm nových tůní (70, 220, 100, 90, 200, 90 a 40 m^2). Dále jsme zde na vlastní náklady udělali drobné úpravy terénu, ručně upravili napájecí stružku a vyhloubili jednu novou menší tůň na odvodňovacím kanálu. Lokalita je z větší části v užívání Pobočky ČSO na Vysočině, spolek Mokřady je kolektivním členem ČSO a o lokalitu se stará. Část zásahů v roce 2020 proběhlo i na nových plochách v majetku města Jihlavy.

Obr. 57: Mozaikovité ruční kosení nad Popickým rybníkem (červenec 2020)

Obr. 58: Hloubení nové menší mělké tůně v mokřadu pod Popickým rybníkem (říjen 2020)

2.8.31 **Dolní Bradlo** (Hosov)

O mokřady u rybníka Dolní Bradlo pečujeme od roku 2013. V roce 2020 jsme zde za podpory Kraje Vysočina a ve spolupráci s Diakonií část mokřadu u tůní mozaikovitě pokosili, a to na ploše cca 2000 m^2.

Obr. 59: Mozaikovitě pokosený mokřad u Dolního Bradla (srpen 2020)

2.8.32 **Brejlovský rybník** (Křižanov)

O mokřad pod Brejlovským rybníkem pečujeme od roku 2013. V letošním roce jsme zde za podpory Programu péče o krajinu (MŽP) mozaikovitě pokosili část louky na ploše 700 m^2 a strojně jsme zde vyhloubili, obnovili a rozšířili tři tůně (plochy zásahů 40, 180 a 50 m^2). U jedné další tůně jsme na vlastní náklady upravili poškozený val.

Obr. 60: Obnova a rozšíření největší tůně pod Brejlovským rybníkem (září 2020)

2.8.33 Mokřadní učebny Kalvárie a Skalka (Jihlava)

Mokřadní učebnu u rybníka Kalvárie na Březinkách jsme vybudovali v roce 2016, mokřadní učebnu na Skalce pak v letech 2018-2019. V letošním roce jsme zde na vlastní náklady prováděli údržbu obou „učeben“, která spočívala v kosení části travnatých ploch, údržbě stružek a opravách poškozených břehů – vyhrabaných děr od psů nezodpovědných majitelů.

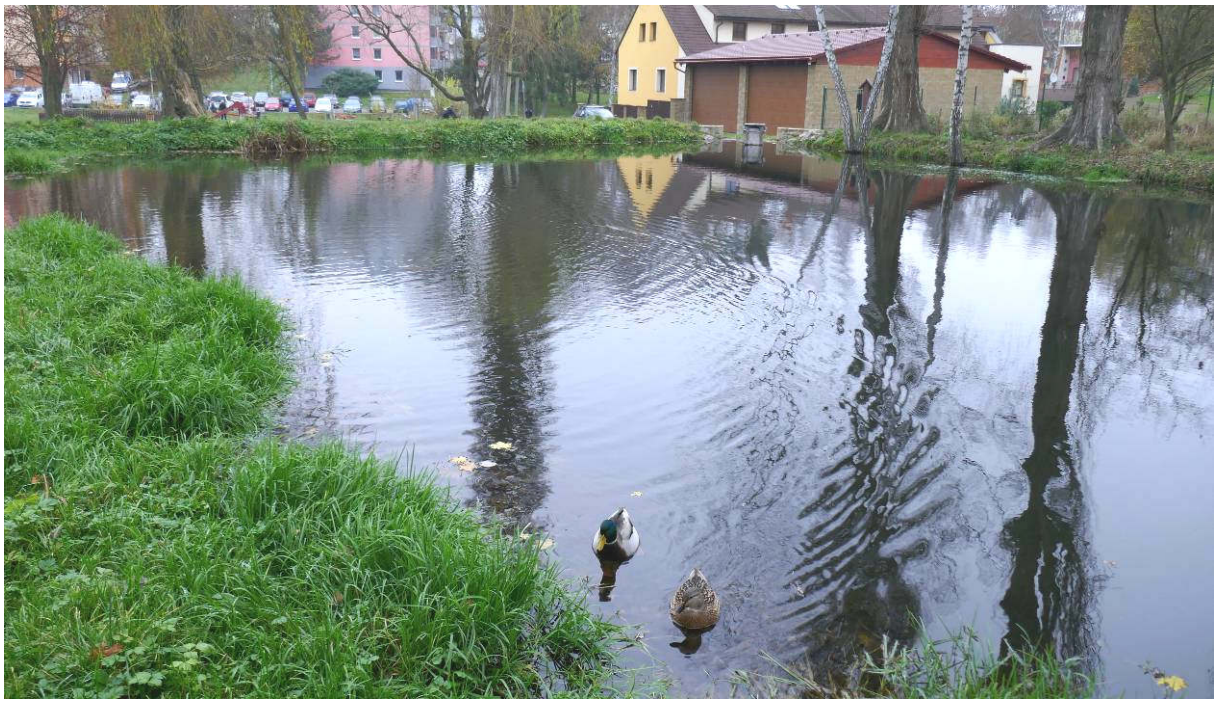

Obr. 61: Obnovený rybníček jakožto hlavní součást mokřadní učebny Skalka v Jihlavě (listopad 2020)

2.8.34 Smrčkovské rybníky (Hodice)

O části mokřadů u Smrčkovských rybníků pečujeme od roku 2017. V letošním roce jsme zde za podpory Programu péče o krajinu (MŽP) provedli prořezávku náletových dřevin na celkové ploše 700 m^2 a strojně jsme zde vyhloubili pět nových tůní o velikostech 200, 80, 20, 80 a 30 m^2.

Obr. 62: Hloubení největší tůně pod dolním Smrčkovským rybníkem (říjen 2020)

2.8.35 **Skelná huť** (Protivanov)

V severní části přírodní památky Skelná huť jsme v roce 2020 za podpory Olomouckého kraje strojně vyhloubili tři nové mělké tůně o velikostech 100, 60 a 30 m^2.

Obr. 63: Hloubení mělkých tůní v lokalitě Skelná huť (říjen 2020)

2.8.36 **Mokřad u Krátké Vsi** (Krátká Ves)

Na původně převážně odvodněné louce u Krátké Vsi jsme v roce 2020 strojně vyhloubili tři tůně o velikostech 290, 200 a 30 m^2. Realizace proběhla za finanční podpory z Programu péče o krajinu (MŽP).

Obr. 64: Hloubení prostřední tůně v lokalitě u Krátké Vsi na Havlíčkobrodsku (září 2020)

2.8.37 **Tůně na Březinách** (Březiny u Poličky)

V malém mokřadu v nivě Svratky jsme v letošním roce za podpory Agentury ochrany přírody a krajiny strojně vyhloubili dvě mělké tůně o velikostech cca 125 a 50 m^2.

Obr. 65: Tůně v lokalitě Březiny před finální ruční úpravou (zima 2020)

2.8.38 **Tůň u Plačkova** (Plačkov)

V malém mokřadu u Plačkova nedaleko Humpolce jsme v roce 2020 za podpory Programu péče o krajinu (MŽP) strojně vyhloubili menší tůň o velikosti zhruba 110 m^2.

Obr. 66: Hloubení nové tůně u Plačkova (září 2020)

2.8.39 **Vlčí jámy** (Brtnice)

V lokalitě Vlčí jámy jsme v roce 2020 strojně vyhloubili šest tůní, převážně na původně odvodněných plochách. Velikosti tůní jsou 295, 160, 70, 50, 40 a 30 m^2. Realizace proběhla za podpory z Programu péče o krajinu (MŽP).

Obr. 67: Stržení drnu v prostoru druhé největší tůně ve Vlčích jamách (říjen 2020)

Obr. 68: Hloubení největší tůně v lokalitě Vlčí jámy (říjen 2020)

2.8.40 **Huntov** (Markvarec u Nové Cerekve)

V degradované části jinak nádherného rašelinného mokřadu u rybníka Huntov jsme v roce 2020 za podpory Programu péče o krajinu (MŽP) ručně vyhloubili dvě tůně o velikostech 30 a 60 m^2. Strojní hloubení bylo v této lokalitě vyloučeno s ohledem zejména na neúnosnost terénu.

Obr. 69: Hloubení menší tůně na Huntově (červenec 2020)

Obr. 70: Postupné hloubení větší tůně na Huntově systémem hrázkování (srpen 2020)

2.8.41 **Mokřad u Kameničky** (Kamenička)

Na mokřadu u Kameničky, místy pro bagr téměř neúnosného, jsme v roce 2020 za finanční podpory z Programu péče o krajinu (MŽP) strojně vyhloubili tři tůně o velikostech 160, 50 a 40 m^2.

Obr. 71: Hloubení nových tůní u Kameničky (říjen 2020)

2.8.42 **Tůň v Kožlí** (Kožlí u Myštic)

Na malém mokřadu u Kožlí jsme obnovili a rozšířili starou výrazně poškozenou a nefunkční tůň na velikost cca 200 m^2. Realizace byla finančně podpořena z Programu péče o krajinu (MŽP).

Obr. 72: Obnova historické tůně u Kožlí (září 2020)

2.8.43 **Rašeliniště Kaliště** (Jihlávka)

V PR Rašeliniště Kaliště jsme v letošním roce za podpory Kraje Vysočina zajišťovali práce bagrem menšího rozsahu. Konkrétně šlo o obnovu a úpravu jednoho bývalého příkopu (nyní tůně) na podporu ohrožených druhů rostlin, odstranění několika pařezů z botanicky cenné plochy a opravu vyjetých kolejí na louce po odvozu travní hmoty.

Obr. 73: Obnova zazemněného mělkého příkopu se stojatou vodou (listopad 2020)

Obr. 74: Urovnávání terénu po odstraněném pařezu v PR Rašeliniště Kaliště (listopad 2020)

3. VÝSLEDKY PRÁCE 2020

Na následujících fotografiích jsou prezentovány vybrané záběry z některých lokalit, kde byla v roce 2020 prováděna managementová opatření a další zajímavé fotografie z jiných lokalit.

Obr. 75: Největší tůň v lokalitě Dolní Bradlo, vyhloubená na podzim 2018 (duben 2020)

Obr. 76: Pohled na čerstvě dokončené tůně u Pohořan, zatím nenaplněné (říjen 2020)

Obr. 77: Skokani štíhlí v amplexu (březen 2020)

Obr. 78: Pávovská tůň - 1,5 roku od vytvoření (květen 2020)

Obr. 79: Nová tůň u Plačkova (listopad 2020)

Obr. 80: Unikátní porost ostřice odchylné na Vílanecké střelnici (březen 2020)

Obr. 81: Nové tůně u Opatovského lesa (květen 2020)

Obr. 82: Skřípinec jezerní je již více zastoupen v tůních u Dolního Bradla (červen 2020)

Obr. 83: Mělká tůň na Kvášovci, vzniklá víceméně jen vhodnou modelací zemního valu (červen 2020)

Obr. 84: Jezírko Rosička je po letech opět plné vody (červenec 2020)

Obr. 85: Letecký snímek mokřadů nad Kulatinou po mozaikové seči – 31.7.2020 (Zdroj: mapy.cz)

Obr. 86: Nové tůně u Loučského potoka (listopad 2020)

Obr. 87: Zrevitalizovaný potůček na mokřadu u Zbilid (červen 2020)

Obr. 88: Slípka zelenonohá s mláďaty na rybníku Kulatina na Lesnově (červenec 2020)

Obr. 89: Mokřady nad Rančířovským Okrouhlíkem po mozaikovité seči (červenec 2020)

Obr. 90: Nová tůň v nově řešené SZ části lokality Popický rybník (říjen 2020)

Obr. 91: Vrácená voda na povrch po zrušení meliorace na okraji Vílaneckého rašeliniště (říjen 2020)

Obr. 92: Rdest tupolistý v tůni v lokalitě Hulišťata (září 2020)

Obr. 93: Částečně obnovená velká lesní tůň u Popic (prosinec 2020)

Obr. 94: Největší tůň nad Březinou rok od vyhloubení (listopad 2020)

Obr. 95: Nové tůně na obnoveném mokřadu u Krátké Vsi (listopad 2020)

Obr. 96: Tůň pod Čertovinou 2 roky od vyhloubení (listopad 2020)

Obr. 97: Stržený drn a mělké tůně v PR Tankodrom – pro listonoha a ropuchu krátkonohou (březen 2020)

Obr. 98: Snůšky skokanů ostronosých v tůni na Dolním Bradle (duben 2020)

Obr. 99: Obnovený bývalý příkop, nyní tůň, v PR Rašeliniště Kaliště (listopad 2020)

Obr. 100: Tůně u rybníka Borovinka 8 měsíců od vyhloubení (květen 2020)

Obr. 101: Průzračná voda v rybníku V Seči dolní, kde je nízká rybí obsádka (květen 2020)

Obr. 102: Ručně obnovená menší lesní tůň u Popic (září 2020)

4. VÝHLED NA DALŠÍ ROKY

I v dalších letech chceme navázat na dosavadní úspěšnou práci. Chceme nadále pokračovat v péči o stávající lokality a chceme se také pokusit vyjednávat s vlastníky a úřady možnosti realizací opatření na dalších lokalitách v kraji Vysočina i jinde v ČR. Chceme se i nadále ve své práci zaměřovat zejména na podporu zadržení vody v krajině, zlepšování vodního režimu lokalit i větších částí krajiny a podporu populací nejohroženějších druhů obojživelníků – mj. čolka velkého, kuňky ohnivé, ropuchy krátkonohé, kuňky žlutobřiché a skokana ostronosého. Minimálně tyto druhy si podle nás zvýšenou pozornost zasluhují.

Chceme také pokračovat v pořádání akcí pro veřejnost, a to i se zapojením veřejnosti do prací (mj. „Žabí den - Save the Frogs Day“ a dobrovolnické akce) a také v realizaci přednášek či besed.

Nadále chceme spravovat a rozvíjet naše obě internetové stránky tak, aby obsahovaly co nejvíce kvalitních informací o obojživelnících, mokřadech, tůních a dostatek praktických informací o vytváření a péči o tyto významné biotopy v krajině.

MOKŘADY z.s.